

Ангрè Кубичек

**СКИЦИ
ОТ ЕДНО ЛЯТО**

РОМАН

Превод от немски
БОРИСЛАВ П. ПЕТРАНОВ

София • 2018
Black Flamingo Publishing

Издаването на това произведение беше подкрепено от ТРАДУКИ, литературна мрежа, в която са включени Федералното министерство за Европа, интеграцията и външните работи на Република Австрия, Министерството на външните работи на Федерална република Германия, Швейцарската културна фондация „Про Хелвеция“, КултурКонтакт Австрия (по възложение на Федералното канцлерство на Република Австрия), Гьоте-институт, Словенската агенция за книгата ЈАК, Министерството на културата на Република Хърватия, ресор „Култура“ в правителството на Княжество Лихтенщайн, Фондацията на Лихтенщайн за култура, Министерството на културата на Република Албания, Министерството на културата и информацията на Република Сърбия, Министерството на културата и националната идентичност на Румъния, Министерството на културата на Черна гора, Министерството на културата на Република Македония, Лайпцигският панаир на книгата, Министерството на културата на Република България и фондация „С. Фишер“

traduki

André Kubiczek
SKIZZE EINES SOMMERS

Copyright © 2016 by Rowohlt Berlin Verlag GmbH, Berlin, Germany
© of the translation: S. Fischer Foundation by order of TRADUKI

© Борислав П. Петранов, превод
© Антоанета Стоилова, художествено оформление

© Black Flamingo Publishing, 2018

ISBN 978-619-7362-39-8

*Here we are in our summer years
Living on icecream and chocolate kisses*

BILLY BRAGG, GREETINGS TO
THE NEW BRUNETTE¹

¹ Ето ни отново в наш'те летни дни
живеещи на сладолед и шоколадови целувки

БИЛИ БРЕГ, ПОЗДРАВИ КЪМ
НОВАТА БРЮНЕТКА

*На Ребека, Марио и Михаел,
които само малко напомнят за Ребека, Марио и Михаел.*

ЧАСТ 1

Every mother's son's romantic

Every mother's son's frantic

PREFAB SPROUT, FARON YOUNG¹

ЦВЕТЯ НА ЗЛОТО

Нямам представа кой при кого гоиде пръв: меланхолията при мен или аз при нея. Но едно беше сигурно: от една година тя беше тук. И още нещо: от тогава не си беше тръгвала.

Не и доброволно.

Бях в банята и гледах в огледалото, когато тази мисъл проблясна в главата ми. Да не си мисли някой, че това си го изсмуквам от пръстите, за да се правя на интересен или нещо подобно. Тези идеи просто идваха и то от нищото. Прорязваха съзнанието ми като твърди наречения гръм от ясно небе.

Малко преди това обмисляш, дали днес да срещеш косата си наляво, или е по-добре както винаги надясно, за да прикриеш поне малко ухото си, което стърчи като ветропоказател. И си мислиш още нещо от рода на: да оформя ли косата си днес просто със сапун, защото става по-бързо, или да ползвам скъпия гел, или и двете заедно, и тогава внезапно – когато и двете ти ръце са пълни и ги прокараваш през косата си – цака! и тя е тук, меланхоличната криза или някаква друга смешна идея. И изведнъж ти става все едно на коя страна ще бъде сресана косата ти, изведнъж ти става

¹ Всеки син на майка – романтик

Всеки син на майка – безумник

ПРИФЕЙБ СПРАУТ, ФЕРЪН ЙЪНГ

ясно: Ренè, човече, има толкова по-важни неща по широкия, голям свят, отколкото глупавата ти прическа.

Във всеки случай това продължава един-два месеца.

От една година, откакто тримата с Дирк и Михаел четяхме онези книги, това с проблясъците започна да се повтаря все по-често и по-често. Бодлер и всички онези неща. Тези четива промениха речника ни. Направиха го по-напудрен. Не казвахме вече файтон, а екипаж, сега наричахме имперти-нентен някого, който по-рано просто ни опъваше нервите, а нашето стърчащо ухо, тоест моето, вече не го криехме под косата, а го каширахме.

Покрай книгите.

Само Марио, с когото се познавахме още от яслите, който живееше над нас и ми беше нещо като брат, само той отказваше да прочете тези литературни шедьоври. Той се измъкваше всеки път, когато искахме да му дадем някоя от онези невероятни книги, които преобръщаха с главата надолу нашия досегашен, гребен и повече от обикновен живот. Или може би обратното – от главата надолу ни изправяха на крака.

– Нямам време – често повтаряше Марио.

Той ту трябваше да помага на майка си при чистенето, ту пък не си беше написал домашните, или пък измисляше всякакви други причини само и само да не трябва да прочете нещо. Всъщност Марио беше доста мързелив немирник. И когато казваше, че трябва да напазарува вместо майка си, това не означаваше, че той наистина го прави, а само че на-пример не иска да прочете *Погнусата* от Жан-Пол Сартр, която напоследък кой знае защо можеше да се купи от всяка будка за вестници в нашия квартал.

При това някои от нашите книги се намираха много рядко.

Не можеше да се купят просто ей тъй.

Можеше да имаш купища пари и пак да не можеш да си купиш това, което искаш, защото когато нещо го нямаше, то просто никъде не можеше да се намери.

Баста.

Никакви пари на света не можеха да ти помогнат, логично и ГДР марките. И аз не говоря тук за кетчуп, плочки за

баня, коли и всякакви други глупости, които нямаше как да бъдат купени. Говоря само за книги и то преди всичко за тѣй наречените качествени книги.

Бодлер и компания.

И ако все пак някъде можеха да се намерят, то те се получаваша „изпод щанда“.

Като при Карл Май. Той беше дълги години забранен поради реваншизъм или нещо такова. След години, когато задуха друг вятър, и той вече не беше толкова реваншистки или разбирането за реваншизъм се промени, тогава внезапно книжарниците се напълниха с разните му там плочкаджии, водопроводчици, автомонтѣори, които откъквяха книгите на Карл Май под носа на децата. Защото всички те имаха какво да наваксват, а именно собственото си детство. И разбира се, те първи получаваха книгите, защото продавачките в книжарниците имаха бани, чиито стените бяха облепени само с тапети, както баните на повечето граждани на нашата страна. Тапетите постоянно се мокреха при къпане и в един момент се обелваха. Разбира се, защото на всичкото отгоре, продавачките имаха и по някой стар москвич, който всяка зима, когато температурите паднеха под 2 градуса, не искаше да пали. А и защото тоалетната на една или друга продавачка вечно се запушваше и то точно в неделя.

И всичко това беше толкова човешко.

При това аз не твърдя, че всички тези занаятчии биха чели Бодлер. Ако той внезапно би се появил в книжарниците. Предполагам, че нито една дупка в биографията на някой коминочистач не би могла да бъде запълнена с *Цветя на злото*. Вероятно и след сто години плочкаджиите и тенекеджиите не биха изкупили изпод носа ни Бодлер, така както правеха това с книгите на Карл Май. Което означава, че някакви си хлапаци като нас, в тази жалка възраст, трябва да се мъчат с Коженият чорап и неговата тайфа, вместо да потънат в историите на Кръвните братя на някогашния реваншист, които те вече познаваха от телевизионната програма по Коледа и то до болка.

До Бодлер практически не можеше да се добереш. През 73-та веднѣж го бяха издали. „Инзел ферлаг“, Лайпциг.

Цветя на злото.

Сплинът на Париж.

Нямаше ги в нито една библиотека – винаги откраднати.

Не можеше да бъдат намерени и в нито една антикварна книжарница. Също така не можеше да се намери Рембо, дори и „изпод щанда“, а за Маларме не можеше въобще и да се помисли. Те бяха почти забранени, въпреки че никой не го заявяваше така директно, и причината не бе реваншизъм, а декадентство.

Във всеки случай аз така предполагам.

А може и да нямаше достатъчно хартия, за да бъдат всички те отпечатани. Нямам представа. При нас непрекъснато имаше изобилие на някакви липси. И може би отстрани би изглеждало по-добре, ако се каже: „Ей, няма да отпечатаме *Следобедът на един фавн*, защото е прекалено декадентски, развращава нашата младеж и я отклонява от класовата борба, което би изпратило комунизма за още няколко десетилетия в девета глуга, а ние и без това вече сме закъснели“. Вместо с увиснали рамене и кучешки поглед да признаят: „Съжаляваме, приятели на съмнителната литература, ние много бихме искали да я издадем, но за съжаление хартията свърши“.

Извините, пожалуйста.

Това сега е само моя лична теория и няма никаква гаранция, че тя е валидна.

Но въпреки това.

От друга страна *Жестоки разкази* на Огюст Вилие дьо Л'Ил-Адам висяха известно време по рафтовете в книжарниците като прани гащи, а аз самият притежавах освен тях и един дебел том на Пол Верлен, „Инзел ферлаг“ 1977, да, същият този тип, който е бил близък приятел на Рембо, така да се каже, много близък, нещо повече от приятелство, как да се изразя: почти хомосексуална връзка. И който после го застрелва, от любов или някакви там подобни работи.

Цялата тази литература беше декадентска, този факт можеше да се провери и в литературната енциклопедия, ако някой искаше и ако притежаваше такава. Дори те сами се наричаха така.

Огюст Виле го л'Ил-Агам!

Трябваше да си пречупиш езика, за да го изречеш. Само още един се доближаваше до това:

Жюл Амеде Барбе г'Орвили.

Него си го купих в началото на годината от антикварната книжарница. Издание от 20-те години с червени твърди корици, 12 марки. *Дяволски души*.

Заглавие като манифест.

Тези заглавия бяха вече декагентски до краен предел. Никой смъртен не би могъл да измисли нещо подобно.

Във всеки случай аз в последно време все по-често си задавах въпроса: какво точно имат хората пред вид днес, като определят това или онова като декагентско.

Какво означава: хората?

Имах пред вид самоопределилите се като авторитети, дори и собствения си баща. Междувременно *декагентско* вече не се използваше като нормално прилагателно, а беше направило голяма кариера като ругатня.

Когато в разгара на тийнейджърските ни години с Михаел и Дирк се появихме в училище с костюми, с тупирани коси и на реверите си носехме брошки с изкуствени диаманти, веднага ни определиха като декагентски субекти. Но ние ги оставихме да си плямпат – класната, директорът и ненормалният Хайни от Свободната немска младеж. Той имаше старомодна прическа на футболист и официалната му титла беше председател на учкома, каквото и да означаваше това.

След около месец ни оставиха на мира. Всъщност не можеха да ни направят нищо, защото ние бяхме доста добри в училище. Да, не извършвахме никаква обществена работа, също така се отнасяхме иронично към всички онези предмети, по които се разтягаха локуми, но пък за сметка на това имахме безупречни оценки. За съжаление не такъв беше случая с Марио, който също носеше острите обувки на дядо си и черен костюм, украсен като коледна елха с висулки, купени от модния бутик на улица *Клемент Готвалд*. Но поради лошите си оценки непрекъснато беше в списъците за изключване. И то в самото им начало.

„Е, добре, казахме си ние, декаденти сме, какво от това.“ Абстрактното изкуство също минаваше за декадентско, Малевич и всички други. Само защото на картините не бяха изобразени работници и селяни, които да вършат нещо полезно. Или да си почиват от някаква общо-полезна дейност и да събират сили за следващата общо-полезна дейност. И така нататък. Например да изпълняват плана за жилищното строителство или да събират зеле от полето.

Но всъщност, мисля си, че всички тези самоопределили се авторитети, които грънкаха за декадентство, нямаха и най-бегла представа за нещата, които непрекъснато наричаха с тази дума. Например за ню уейв бандите и за абстрактното изкуство, както вече казах, както и за книгите, в които точно ставаше дума за това да бъдеш възможно най-*ненужен*.

Например Юисманс, *Наонаки*.

Този роман все още може да бъде купен. „Густав Купенхойер Ферлаг“. Лайпциг, 1981.

Главният герой например, този Дез Есент, който през лятото се разхожда в кожено палто и кара шейна. И при това дори не се изпотява.

И всичките тези цветя, които поръчва със стотици, не защото иска да се радва на тяхната прелест, а защото изглеждат като да са изработени от ламарина и порцелан и въпреки това са живи.

Най-фалшивите орхидеи.

Защото едно беше сигурно: изкуственото бе във всеки случай по-красиво от естественото.

И разбира се, Дориан Грей, който поръчва подвързии във всички възможни цветове за точно тази книга на Юисманс, за да може да избира съответстващия на настроението му цвят. И така да чете единствената книга, която има някакво значение за него.

Това наистина беше декадентско.

И беше много възхновяващо.

Във всеки случай от *Цветя на злото* имаше само един-единствен екземпляр в оборот. Книгата беше издадена през

хияда осемстотин и не знам коя си и принадлежеше на общонаучната библиотека на *Хайнрих Рау Алее*. Но ние имаме своеобразен абонамент за нея, аз, Михаел и Дирк. Винаги, когато някой от нас връщаше книгата, другият стоеше така да се каже, зад него на опашката и беше готов веднага да я вземе. По този начин защитавахме нашия град от декадентството на Бодлер.

И разбира се, и от меланхолията, която то влачеше като опашка, като заключителното „амин“ в църквата, и която опустошаваше цялата страна. Ако се вярваше на авторитетите.

Или беше обратното?

Първо меланхолията и после декадентството.

Апропо, меланхолията, мислех си аз, докато озлеждах стърчащото си ухо в огледалото, и го натисках да прилепне към черепа ми: „Кой всъщност при кого пръв беше дошъл?“

Но не можех да си отговоря на този въпрос, тъй като на вратата на банята започна да се чука силно и както ми се струваше, този, който чукаше, беше в много лошо настроение.

– Ренè, човече, хайде излизай от окопа – чух баща ми да мърмори в коридора, – колата трябва да е тук всеки момент.

– Секунда!

Не бях готов още с косата си. Вече един път я бях заресал наляво и после един път надясно. Същевременно на едно второ подсъзнателно равнище или нещо такова, бях обмислял дали не би било по-добре да оставя стърчащото си ухо да се вижда, вместо постоянно да го прикривам. Ако някой кажеше нещо или ми се подиграеше, можех винаги да изпея един химн за асиметрията. А ако той продължеше да не ме оставя на мира, можех да го накажа с нещо от моя малък бележник, който постоянно мъкнех със себе си и който бе като моя втора памет. В него записвах не само цитати от книгите, които четях, но и всички мои смешни приумици.

Михаел и Дирк също притежаваха малки бележници. Ние граскахме в тях през целия ден, в училищния двор,

на трамвайната спирка, в кафе *Хайгер*, понякога също и в *Орион*. И тримата пишехме с моливи. Наскоро даже бяхме направили състезание кой има най-късия молив. Защото беше логично, че този, който беше с най-късия молив, притежаваше най-интересните истории, беше най-умният, така да се каже. Понеже в това отношение няхах доверие нито на Михаел, нито на Дирк, по едно време започнах да си острия моливите, дори и когато нямаше нужда, само и само да ги огялкам и да се скъсят. Ясно, не трябваше да се прекалява, ако исках да изглежда достоверно. Но моето постижение, всяка седмица по един нов молив, ми се виждаше в рамките на приемливото.

Реших, днес по изключение да среща косата си наляво. И ако някой ми се подиграеше заради стърчащото ми ухо, щях да го довърша с няколко цитата от Юисманс и компания. Те винаги бяха подходящи, независимо за какво става дума.

– Какви ги вършиш? Вече от петнайсет минути си вътре – чу се гласът на баща ми през затворената врата на банята.

– Нищо особено.

Опитвах се гласът ми да звучи възможно най-спокойно, докато внимателно седнах на тоалетната чиния, избадих от джоба на панталоните си бележника и парчето молив и започнах да пиша: В действителност кой при кого пръв дойде ...

– Боже Господи, по-зле си и от момиче!

– Можеш вече да слизаш. Идвам след малко.

– Но, моля те, побързай! – каза баща ми кисело и после чух как тръшна входната врата.

Ужасно!

Никакъв контенанс.

И то в последния ден.

Когато станах от тоалетната, чух клаксон от улицата. Не веднъж, не два пъти, а почти в стакато. Звучеше точно като чукането на баща ми по вратата на банята.

Някак си рязко.

Затворих бележника и хвърлих последен поглед в огледалото: необичайна гледка, така с открито ухо. Но по-добре,

отколкото въобще да не си бях срещал косата. Никога не се знае, кой ще мине, докато седиш пред блока десет минути с баща си. Дирк или Михаел, или даже момичето, чието име не знаех, или нейната най-добра приятелка, която след това ще ти съобщи горещата новина, как ме е видяла на улицата. С прилепнала коса, с анцуг и по пантофи.

Но без мен!

Клаксонът откън изсвири още веднъж. Трябваше да побързам. Прибрах ключа от жилището в джоба си и се спуснах стремглаво по двете стъпала до входа.

Пред блока чакаше сива волга с работещ мотор. Шофьорът беше подпрял лакът на отворения прозорец и пушеше. Той носеше светъл плетен пуловер с къс ръкав. Бакенбардите му бяха невероятното рунтави, а косата му бе намокрена и срасана на една страна. Лявата врата отзад беше отворена и до нея стоеше баща ми и гледаше със зъл поглед, като излязъл от книгите на ужасите на Теофил Готие. През лявата му ръка висеше преметната полското палто, което си купи миналата седмица от универсалния магазин. Беше особено горд, че се е справил сам, без да се налага да моли секретарката си или някой друг за помощ. Което той правеше обикновено при покупката на всяка дреболия. Но едва сега, на светлината на юлската сутрин, ми стана ясно, че нещо с палтото не е както трябва. Не трябваше дълго да обмислям: беше цветът. Бих му го казал с удоволствие, но не можех. И то по една-единствена причина. Не знаех как трябва да се *обърна* към него. Нещо такова като: Хей, слушай, нещо с палтото ти не е наред?

Спрях да му казвам *тамко*, когато той престана да се занимава с мен. Бях 11- или 12-годишен. Не можех да му кажа и *баща ми*, звучеше някак си формално, въпреки, че може би щеше да бъде много подходящо. И тъй, по-добре бе да не казвам нищо. Стоях и зяпах онемял палтото, което нямаше типичния за палтата дискретен бежов цвят, а беше по-скоро на жълто.

По-лошо: то *беше* жълто.

И още по-лошо: цветът му беше ярък като на канарче.

Той ужасно ще се изложи, мислех си аз, пред всички

тези хора, събрани там от целия свят. Но още преди да успея да го предупредя, в краен случай и без обръщение, баща ми рече:

– Ренè, човече, изглеждаш като гробар.

Имаше предвид черните грехи, които бях намъкнал.

– Старото ти палто сякаш беше по-добро – казах аз, – тъмносиньото.

– Защо, на това какво му е? – попита баща ми и леко повдигна ръка с проблематичното палто.

Аз не отговорих нищо и след две секунди баща ми продължи:

– Е, тогава всичко добро.

– И на теб.

– И да слушаш, разбра ли?

– Ясно, така ще бъде.

– За останалото се разбрахме, нали?

– Разбрахме се.

– И така... – каза баща ми, погледна ми ръка и се качи в служебната кола.

Стоях на улицата, докато след 300 метра колата зави по улица *Телман*, която водеше към летище *Шьонефелд*. След това седнах на стъпалата пред нашия вход и изпуших една цигара. Обикновено никога не правех това в близост до нашето жилище. И тъй като нито момичето без име, нито някоя от нейните приятелки не минаха, аз стъпках фасата и бързо се качих горе.

БЕЗ ВЪЛНЕНИЯ

Баща ми замина за Швейцария точно един ден преди моя шестнайсети рожден ден. Не замина просто ей така на почивка или при приятели, защото това, както се знае, не беше възможно. Щеше да участва в конференция в Женева. И което беше най-хубаво, конференцията трябваше да продължи седем седмици, почти до края на август, което означаваше:

Практически през цялата ваканция.